

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2026 - 2028

Jämsän kaupunki

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Valvonnan tavoitteet	3
3 Valvonnan suorittaminen	4
3.1 Tarkastukset	4
3.1 Valvontaohjelma	4
3.2 Suunnitelmallisten tarkastusten maksullisuus	5
4 Toiminta-alueen ympäristöolosuhteet.....	5
5 Toimintojen riskinarviointi	6
6 Valvontakohteet	7
6.1 Ympäristöluvanvaraisten, rekisteröitävien ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonta.....	7
6.2 Ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoitusvelvollisten toimintojen valvonta	8
6.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	9
6.4 Jätelain mukainen valvonta	10
6.5 Muun lainsäädännön mukainen valvonta	11
7 Henkilöstöresurssit	13
8 Delegoinnit	13
9 Viranomaisten välinen yhteistyö.....	14
9.1 Valtion lupa- ja valvontavirasto.....	14
9.2 Keski-Suomen elinvoimakeskus.....	14
9.3 Ympäristöterveydenhuolto.....	15
9.4 Rakennusvalvonta.....	15
9.5 Jätehuoltoviranomainen.....	15
9.6 Keski-Suomen pelastuslaitos	15
9.7 Sisä-Suomen poliisilaitos	15
10 Tietojärjestelmät.....	15
11 Valvontasuunnitelman päivittäminen ja toteutumisen arviointi.....	16

1 Johdanto

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin.

Ympäristönsuojelulain mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus laatia alueelleen valvontasuunnitelma. Lakisääteinen valvontasuunnitelma koskee ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa. Halutessaan ympäristönsuojeluviranomainen voi koota myös muiden säädösten mukaiset valvontatehtävät samaan suunnitelmaan. Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö.

Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Valvontasuunnitelman lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava valvontaohjelma ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen säännöllisestä valvonnasta. Valvontaohjelmaan kootaan tiedot valvottavista kohteista ja määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella laitoskohtaiset määräaikaistarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet.

Tähän ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan on kirjattu ympäristölupalaitosten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimenpiteiden perusteet. Suunnitelma kattaa myös muiden ympäristön pilaamisriskiä aiheuttavien toimintojen valvonnan ja valvontaan liittyvän toiminnan suunnittelun, joissa valvontaviranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

2 Valvonnan tavoitteet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on toimia yleisenä valvontaviranomaisena ja tehdä yleisen edun valvontaa ympäristölainsäädännön mukaisesti.

Valvonnan tavoitteena on varmistaa, että toiminnanharjoittajat noudattavat ympäristölainsäädäntöä. Valvontatehtävät järjestetään käytettävissä olevien voimavarojen mukaan niin, että valvonnan laatu ja tehokkuus ovat mahdollisimman hyvät.

Lakien ja määräysten noudattamista valvotaan suunnitelmallisesti määräaikaistarkastuksin ja tarkastamalla toiminnalta edellytetyt päästö- yms. raportit ja selvitykset. Valvontaan kuuluvat tarkastusten lisäksi myös lausunnot ja neuvottelut, joilla vaikutetaan ympäristölupamääräysten sisältöön, ja joilla luodaan valvonnan edellytykset.

Luparikkomustilanteessa ryhdytään tarpeellisiin toimiin (neuvottelu, kehoitus, hallintopakko) ja varmistetaan, että toiminnanharjoittaja toteuttaa tarvittavat toimet, joilla laillinen tila palautetaan. Laittoman tilanteen korjaamiseksi joudutaan tarpeen vaatiessa käyttämään samanaikaisesti sekä hallinnollisia että rikosoikeudellisia keinoja.

Valvontaviranomainen voi myös keskeyttää toiminnan, jos ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu välitöntä terveyshaittaa tai merkittävää muuta välitöntä ympäristön pilaantumista, jollei haittaa voi muutoin poistaa tai riittävästi vähentää.

3 Valvonnan suorittaminen

3.1 Tarkastukset

Toiminnan lainmukaisuuden valvomiseksi valvontaviranomaisen on tehtävä luvan saaneen toiminnan tarkastus riittävän usein. Tarkastus on syytä tehdä myös, jos onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä, rakennelman tai laitteen purkamisesta tai muusta niihin rinnastettavasta syystä aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä ympäristön pilaantumisen vaaraa tai jätteen määrän tai ominaisuuksien vuoksi erityisiä toimia jätehuollossa.

Jos maahan tai pohjaveteen on päässyt ainetta, joka saattaa aiheuttaa pilaantumista, on tarkastus tehtävä. Tarkastus on lisäksi suoritettava toiminnanharjoittajan, asianosaisten ja muiden vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Tarkastuksesta on laadittava pöytäkirja.

Asian selvittämiseksi kyseeseen voi tulla myös yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos asia on sellainen, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi olla esim. terveyshaittaa koskevissa asioissa.

Lainvastaisen tilanteen havaittuaan, valvontaviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus tutkintapyyntöön tekemiseen esitutkintaviranomaiselle. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos teko on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen, eikä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Valvontasuunnitelmassa on esitetty suunnitelmallisten tarkastusten järjestäminen. Suunnitelmallisen jälkivalvonnan ohella ympäristönsuojeluviranomaisen on huolehdittava myös monista muista tehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten käsittelystä. Ne joudutaan priorisoimaan jälkivalvonnan edelle. Näiden tehtävien määrä vaihtelee vuosittain, eikä niiden tarkka ennakointi ole mahdollista.

3.1 Valvontaohjelma

Valvontaohjelma sisältää laitosluettelon ja suunnitelman valvontaohjelmakaudella 2026–2028 tehtävistä erityyppisten luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista sekä mahdollisista muista kuin säännöllisen valvonnan valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma

päivitetään vuosittain mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnot. Ohjelman mukainen valvonta on maksullista.

Valvontaohjelma sisältää pääpiirteissään seuraavat laitosta/toimintaa koskevat tiedot: luvanhaltijan nimi ja toimipaikan osoite, lupa-alue ja luvan päätöspäivämäärä, luvan voimassaolotiedot, toimiala, tiedot vuosi- ja tarkkailuyhteenvetojen ja tarkastuksien ajankohdista sekä muista tiedoista, kuten toiminnan loppumisesta ja muista valvonnan kannalta oleellisista tiedoista.

Valvontaohjelman sisältämien yksityiskohtaisten tietojen vuoksi sen julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista. Tästä syystä valvontaohjelmaa voidaan pitää ei-julkisena asiakirjana.

Valvontaohjelmassa ei käytetä otantamenettelyä. Valvontaohjelman mukaiset kohteet tarkastetaan järjestelmällisesti

3.2 Suunnitelmallisten tarkastusten maksullisuus

Valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, yleisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan toiminnan ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta peritään maksu. Valvontaohjelma laaditaan siten, että tarkastustoimenpiteet on määritelty johdonmukaisesti ja eri toimijoiden välillä tasapuolisesti toiminnasta aiheutuvien riskien perusteella ja että turhaa päällekkäisyyttä vältetään.

Mikroyrityksiltä perittävistä maksuista otetaan huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Samoin menetellään, jos toiminnanharjoittajana on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa. Maksut määräytyvät ympäristönsuojeluviranomaisen taksan mukaisesti.

4 Toiminta-alueen ympäristöolosuhteet

2000-luvulla Jämsä on laajentunut kuntaliitosten myötä. Vuonna 2001 Jämsän kaupunki ja Kuoreveden kunta yhdistyivät, vuonna 2007 osa Längelmäen kuntaa liitettiin Jämsän kaupunkiin ja vuonna 2009 Jämsän ja Jämsäkosken kaupungit yhdistyivät, jolloin muodostettiin uusi kaupunki, jonka nimeksi tuli Jämsä. Jämsän kaupungin asukasluku oli 19 887 vuoden 2020 lopussa. Pinta-alaltaan kaupunki on laaja, 1 824 km², josta maa-aluetta on noin 86 % ja sisävesiä noin 14 %.

Jämsässä on pitkät teollisuuteen liittyvät perinteet. Alueella on myös harjoitettu paljon maataloutta. Jämsän kaupungin alueella Jämsäkoskella on edelleen paperiteollisuutta, Hallissa lentokoneteollisuutta sekä Jämsäkoskella teolliseen biotekniikkaan keskittyntä tehdastoimintaa. Teknologian kehityksen myötä teollisuuden irtisanomiset ovat kuitenkin vähentäneet erityisesti jalostukseen liittyvien työpaikkojen määrää. 2000-luvulla kaupungin elinkeinoelämä onkin alkanut siirtyä yhä enemmän palvelujen tuottamiseen. Vuonna 2023 palvelujen työpaikkojen osuus kaikista

kunnassa olevista työpaikoista oli 62,7 %. Jalostuksen työpaikkojen osuus oli 32,4 % ja alkutuotannon työpaikkojen osuus 3,9 % (Lähde: Tilastokeskus, kuntien avainluvut).

Jämsän seutu kuuluu eteläiseen havumetsävyöhykkeeseen ja suurin osa maa-alasta on varpuvaltaista kangasta. Alueelta löytyy myös reheviä lehtoja, jyrkkäpiirteisiä kallioita, pienialaisia soita sekä lukuisia pienvesiä.

Jämsän kaupungilla on runsaasti pohjavesivarjoja kunnan tarpeisiin. Luokiteltuja pohjavesialueita on yhteensä 13 kpl, joista 9 kpl on tärkeäksi luokiteltuja I-luokan pohjavesialueita. Näistä pohjavesialueista kolme kuuluu 1E luokkaan, jolloin pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen pohjavedestä. Pintavesiekosysteemi on pohjavedestä suoraan riippuvainen, kun siihen purkautuu pohjavettä siten, että pohjaveden purkautumisella on merkitystä kyseisen ekosysteemin suojelulle ja säilymiselle. Maaekosysteemi on pohjavedestä suoraan riippuvainen, kun pohjavesi ylläpitää luontotyyppin ominaispiirteitä sekä vaikuttaa sen suojeluun ja säilymiseen.

Pohjavesialueista 2 kpl on vedenhankintaan soveltuvia luokan II pohjavesialueita. Pohjavesialueista yksi kuuluu lisäksi vanhan luokituksen mukaiseen pohjavesiluokkaan III. Pohjavesialueista kolme on määriteltä riskikohteiksi ja laadultaan tilaan huono. Näiden pohjavesialueiden laatua heikentävät öljyhiilivedyt, raskasmetallit, kloridit ja sulfaatit. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on päivitetty vuonna 2019. Pohjavesialueita vaarantavia toimintoja ovat muun muassa maa-ainesten otto, asutus, entiset ja nykyiset kaatopaikat, maa- ja metsätalous, murskausasemat, tiet, teollisuus sekä moottori- ja ampumaradat. Uutena haasteena ovat energiantuotantoon liittyvät ns. akkuvarastokontit ja datakeskukset, joita on suunnitteilla pohjavesialueille.

Jämsässä on valtakunnallisten suojeluohjelmien kohteita ja kaavassa suojeltavaksi merkittyjä, paikallisesti arvokkaita alueita. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi lintuvesien suojeluohjelmaan kuuluva Alhojärvi, rantojen suojeluohjelmaan kuuluvat Karhusalo ja Paatsalo sekä lehtojen suojeluohjelmaan sisältyvät Säyrylänlehto ja Myllykoulu, jotka kuuluvat myös luonnonsuojelulailla rauhoitettujen alueiden piiriin. Muita luonnonsuojelulailla rauhoitettuja kohteita ovat muun muassa Synninlukon ja Vororotin rotkovajoamat, Vuoritsalon lehmusmetsä, Hassilan Rapaisvuori sekä Nytkymen Hämeniemi ja Sudenpesänmaa. Myös luonnonmuistomerkkeinä on suojeltu useita yksittäisiä puita ja puuryhmiä. EU:n luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden alueiden Natura 2000-verkostoon kuuluu Jämsässä yhteensä 13 kohdetta, joista osa on jakautunut useamman eri naapurikunnan alueelle.

5 Toimintojen riskinarviointi

Valvottavien kohteiden määräaikaistarkastusten tiheys perustuu riskinarviointiin. Riskillä tarkoitetaan toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumisen vaaraa sekä päästöistä aiheutuvaa terveyshaittaa. Riskin merkittävyyteen vaikuttaa sen toteutumisen todennäköisyys

Tunnistetut ja arvioinnissa käytetyt riskit ovat seuraavat: epäsiisteys, haju, melu ja värinä, päästö maaperään, päästö ilmaan, päästö pintaveteen, päästö pohjaveteen, päästö viemäriin, pöly ja roskaantuminen. Toimialakohtaisesti on arvioitu riskin olemassaolo ja pisteytetty sen merkittävyys. Saadun riskipisteytyksen pohjalta toimialat sijoittuvat valvontaluokkiin. Valvontaluokituksen mukainen tarkastustiheys on joko vuosittain, kerran kolmessa vuodessa, kerran viidessä vuodessa tai kerran kahdeksassa vuodessa.

Toisessa vaiheessa on tunnistettu kunkin laitoksen yksilölliset riskit. Arvioinnissa otetaan huomioon laitoksen sijaintiriski (esim. vaikutukset pinta- ja pohjaveteen, häiriintyvät kohteet), toimintaan liittyvä riski (mm. toiminnan luonne ja laajuus, toiminnassa käsiteltävien ja/tai varastoitavien materiaalien määrä ja vaarallisuus sekä kohteen tuotanto- ja käsittelyprosessit ja päästöjen hallintatekniikat) sekä valvontahistoria (tarkkailu, lupaehtojen noudattaminen, aiemmin havaitut puutteet). Tunnistettujen riskien merkittävyys arvioidaan laitospohtaisesti. Laitospohtaisen arvioinnin perusteella muodostuu kunkin laitoksen lopullinen valvontaluokka, joka voi poiketa toimialakohtaisesta luokituksesta. Riskinarvioinnin perusteella määritellään laitospohtainen tarkastustiheys ja muut valvontatoimet. Ympäristölle suuremman riskin aiheuttavaa toimintaa valvotaan tiheimmin.

6 Valvontakohteet

6.1 Ympäristöluvanvaraisten, rekisteröitävien ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonta

Ympäristönsuojelulain mukaisia kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia lupavelvollisia ja rekisteröityjä toimintoja on Jämsässä yhteensä 73 kpl (tilanne 24.11.2025). Näistä ympäristöluvallisia toimintoja on 48 kpl ja rekisteröityjä toimintoja 25 kpl.

Yleisen ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvia toimintoja ei toistaiseksi ole yhtään.

Ympäristölupavelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen jakautuminen toimialoittain on esitetty tarkemmin taulukossa 2. Jämsän kaupungin alueella sijaitsee myös lupakohteita, joiden ensisijaisena valvojana toimii valtion lupa- ja valvontavirasto.

Taulukko 2. Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määrät toimialoittain (tilanne 24.11.2025).

TOIMIALA	ympäristölupa	rekisteröinti
Energiantuotanto	2	2
Kemikaalien tai polttonesteiden varastointi, käyttö tai käsittely	2	13
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiden otto (maa-aineslain 4 a §:n mukaiset yhteisluvut), siirrettävät murskaamot	21	
Siirrettävä asfalttiasema		4
Betoniasemat ja betonituotetehtaat	1	
Eläinsuojat	5	
Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely	6	6
Ulkona sijaitsevat ampumarata tai moottoriurheilurata	6	
Pysyvä, ulkona sijaitseva laitospäinen suihkupuhaluspaikka	4	
Muu toiminta	1	
YHTEENSÄ	48	25

6.2 Ympäristönsuojelun mukaisten ilmoitusvelvollisten toimintojen valvonta

Etukäteen suunniteltujen tarkastuskäyntien lisäksi valvontaa suoritetaan myös esim. lyhytaikaisten ilmoituksenvaraisten toimintojen yhteydessä, jotka on esitetty alla.

Ilmoitus melua ja tärinää aiheuttavasta toiminnasta YSL 118 §

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ilmoitukset koskevat pääasiassa erilaisia ulkoilmatapahtumia (ulkoilmakonsertit jne.), tilapäistä murskausta, louhintaa ja rakentamista. Ilmoitusten käsittelyyn liitetään tarvittaessa tarkastus. Ilmoituksista tehdään päätös, ellei se katsota tarpeettomaksi.

Ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta YSL 119 §

Ilmoitukset koeluonteisista toiminnoista voivat liittyä mm. polttoaineen tai puhdistustekniikan määräaikaiseen kokeiluun prosessissa tai esimerkiksi jonkin jättemateriaalin käyttöön. Ilmoituksista tehdään päätös. Koeluonteisiin toimintoihin liittyviä tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

Ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta YSL 120 §

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä tai rakennelman tai laitteen purkamisen (esim. rakennuksen hävittäminen polttamalla) poikkeuksellisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai uhkaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoituksista tehdään päätös. Kohde tarkastetaan tarvittaessa päätöksen valmistelun yhteydessä.

6.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Etukäteen suunniteltujen tarkastusten lisäksi valvonnan tulee varautua myös yllättäen ilmenevien valvonta-asioiden hoitamiseen. Tällaisia ovat esim. haitankärsijän ilmoituksesta vireille tulevat asiat sekä häiriö- ja onnettomuustilanteet.

Haitankärsijän ilmoituksesta vireille tulleet valvonta-asiat

Ilmoitusta koskeva toiminta käydään tarkastamassa ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Haitan poistamiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden aikataulu voidaan sopia tarkastuksella ja kirjata muistioon tai tarvittaessa toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ryhtyä toimenpiteisiin. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi olla esimerkiksi terveyshaittaa koskevissa asioissa. Annettujen ohjeiden ja määräysten toteutuminen varmistetaan seurantatarkastuksilla.

Jätevesien käsittely

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan jätevedet tulee käsitellä niin, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa, kuten esimerkiksi haitallisia muutoksia naapuruston talousvesikaivojen tai lähialueen pintavesien vedenlaadulle.

Pohjavesialueilla ja alle 100 metrin etäisyydellä vesistöistä sijaitsevien rakennusten käyttökuntoisten jätevesijärjestelmien tuli täyttää ympäristönsuojelulaissa ja hajajätevesiasetuksessa jäteveden käsittelylle asetetut vaatimukset 31.10.2019 mennessä. Uusilta järjestelmiltä tätä on vaadittu jo vuodesta 2004 alkaen, mutta vaatimukset on nyt ulotettu myös vanhoihin järjestelmiin. Muilla alueilla sijaitsevat jätevesien käsittelyjärjestelmät on kunnostettava puhdistusvaatimusten mukaisiksi muun remontin yhteydessä.

Ongelmiin ja lainsäädännön vastaisuuksiin puututaan valitusten yhteydessä. Tällöin tehdään yleensä tarkastus kohteeseen. Kiinteistöjen jätevesijärjestelmiä on kartoitettu projektiluonteisesti pohjavesialueilla ja ranta-alueilla useina vuosina.

Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa.

Valvonta-asia voi tulla YSL 186 §:n mukaisesti vireille myös muiden kuin valvontaviranomaisen aloitteesta. Tarkastuksen tarve voi syntyä esim. onnettomuuden tai haitasta tehdyn ilmoituksen johdosta, tai jos luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai muuta merkittävää ympäristön pilaantumista. Näissä tilanteissa tarkastus tai muu asian selvittäminen tehdään tapauskohtaisen tilannearvion perusteella ja toimenpiteisiin ryhdytään tarvittaessa välittömästi.

Kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Jämsän kaupungin ympäristönsuojelumääräykset ovat tulleet voimaan 13.2.2025 (Valja 7 §).

Paikalliset olosuhteet huomioon ottavilla määräyksillä ehkäistään ympäristön pilaantumista sekä vähennetään pilaantumisesta aiheutuvia haittoja. Ympäristönsuojelumääräyksistä voidaan poiketa tietyin edellytyksin. Poikkeamispäätös valmistellaan ympäristönsuojelussa.

Ympäristönsuojelumääräysten mukaiset valvontatehtävät tulevat poikkeamispäätösten lisäksi vireille lähinnä yleisöilmoitusten ja valitusten kautta.

Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)

Eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamista koskevan asetuksen (1250/2014) ja ympäristönsuojelulain 172 §:n mukaiset valvontailmoitukset käsitellään pääasiallisesti toimistotyönä kirjallisen aineiston ja asiakkaan kanssa tehdyn neuvottelun perusteella. Tarkastus tehdään tarvittaessa.

Muu maatalouden valvonta

Maatalouden toiminnanharjoittajia, jotka eivät ole lupa- tai yleisen ilmoitusmenettelyn piirissä, valvotaan tarkastuksin ja neuvotteluin. Valvonta-asiat tulevat usein vireille asiakkaiden valitusten johdosta (esim. hevostenpitoon liittyvät ongelmat, lannan epäasiallinen käsittely tms.) tai toisen viranomaisen ilmoittamana (Keski-Suomen ELY- keskuksen suorittama maatalouden valvonta). Maatalouden ympäristönsuojelua koskevia lausuntoja (esim. lantalan tarve, lantalan mitoitus) annetaan rakennusvalvonnalle lupakäsittelyn yhteydessä.

6.4 Jätelain mukainen valvonta

Jätelain 124 §:n mukaan valvontaviranomaisen on määrajoin tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa: harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä, syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä, toimitaan jätteen välittäjänä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Kunnan ympäristöluvittamisissa ja valvontaan kuuluvissa jätteen käsittelijöissä ei ole kansainvälisiä siirtoja harjoittavia toimijoita.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi jätelain 125 §:n nojalla antaa yksittäisen määräyksen jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi. Jätelain nojalla valvottavien toimintojen mukaisessa valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin ympäristölupavelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvontakeinoja ja –menettelyjä.

Roskaantumisen valvonta

Jätelain mukaiseen valvontaan kuuluu myös mm. roskaantumisen ehkäiseminen ja jätehuollon asianmukaisen järjestämisen valvonta. Jätehuoltomääräysten ja jätelain mukaista valvontaa suoritetaan kuntalaisten yhteydenotoissa ja mm. ympäristökatselmuksessa esiin tulleissa kohteissa. Roskaamistapaukset tarkastetaan ja mikäli annetaan kehoitus alueen siistimiseksi, tarkastus tehdään myös kehotuksen antamisen jälkeen. Osa roskaantumisen valvonta-asioista voi kestää vuosia ja

pahimmillaan ne johtavat hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön sekä mahdollisesti tutkintapyyntöjen tekemiseen polisille.

Rekisteröitävä jätteen ammattimainen keräystoiminta (Jätelaki 100 §)

Jätteen ammattimaista keräystoimintaa harjoittavan toimijan on tehtävä ilmoitus keräystoiminnasta kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten.

Ammattimaisella toiminnalla tarkoitetaan esim. kunnan, tuottajayhteisön tai jätehuollon palveluyritysten järjestämiä vastaanottopaikkoja. Keräyspisteet voivat olla esim. hyötyjättepisteitä, jäteasemia tai SER-romun tai metalliromun vastaanottopaikkoja. Ympäristönsuojelu käsittelee ilmoituksen ja tarvittaessa vastaanottopaikan asianmukaisuus tarkastetaan.

6.5 Muun lainsäädännön mukainen valvonta

Vesilain mukainen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo vesilain (587/2011) ja sen nojalla annettujen päätösten ja määräysten noudattamista. Tämä valvontatehtävä on rinnakkainen valtion lupa- ja valvontaviraston kanssa, lukuun ottamatta ojitusasioita, jotka kuuluvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Valtion lupaviranomaisen myöntämien lupien valvontaviranomainen on ensisijaisesti alueellinen lupa- ja valvontavirasto.

Valvonta ja tarkastuskäynnit kohdistuvat pääsääntöisesti haitan kärsijän ilmoituksesta vireille tulleisiin kohteisiin. Valvontajaosto ratkaisee lähinnä ojitusasioihin liittyviä erimielisyyksiä

Maastoliikennelain mukaisten lupien valvonta

Maastoliikennelain (1710/1995) toimeenpano ja lain noudattamisen ylin valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu lupa- ja valvontavirastolle sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Ympäristönsuojeluviranomainen voi myöntää luvan järjestää toistuvasti kilpailuja tai harjoituksia moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla samassa maastossa.

Valvontaa suoritetaan lupakäsittelyn yhteydessä tai haitankärsijän ilmoituksen perusteella.

Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena ja sille kuuluu vesihuollon valvontatehtäviä vesihuoltolaitosten toiminta-alueella, kuten arviointi kiinteistön liittämistä laitoksen verkostoon ja liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen.

Toiminta-alueen viemäri- ja/tai vesijohtoon liittymättömät kiinteistöt tulevat ympäristönsuojeluviranomaisen tietoon yleensä yleisöilmoitusten yhteydessä.

Vesihuoltolaki on uudistumassa vuoden 2026 alussa. Uudistuksen myötä on arvioitu, että ympäristönsuojeluviranomaiselle saattaa tulla lisää työtehtäviä vapautushakemusten käsittelyn muodossa.

Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain ja valtioneuvoston asetuksen merenkulun ympäristönsuojelusta mukaan yli 25 paikkaisen huvivenesataman tulee tehdä ilmoitus ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Ilmoituksen käsittelee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Ilmoitus sisältää jätehuoltosuunnitelman.

Merenkulun ympäristönsuojelulain 9 luvun 5 §:n mukaan sataman pitäjän on tehtävä jätehuoltosuunnitelma aluksista peräisin olevien jätteiden eli alusjätteiden jätehuollon järjestämiseksi. Jätehuoltosuunnitelmat on tarkistettava, jos jätteiden laatu, määrä tai jätehuolto muuttuu merkittävästi. Huvivenesatamat tarkastetaan rekisteröinnin yhteydessä, määräaikaistarkastuksin ja tarvittaessa muutosten yhteydessä.

Ilmanlaadun tarkkailu

Ympäristönsuojelulain mukaan kunnan tulee valvoa ja edistää ilmansuojelua alueellaan sekä sitä varten huolehtia paikallisten olojen edellyttämästä tarpeellisesta ilmanlaadunseurannan järjestämisestä. Ympäristönsuojelulain seurantavelvoite toteutettiin aiemmin ilmanlaadun yhteistarkkailuna, mutta tarkkailusta luovuttiin vuoden 2024 alusta alkaen. Teollisuuden aiheuttamat ilmanpäästöt ovat pienentyneet merkittävästi viimeisinä vuosikymmeninä ja Keski-Suomen ELY-keskuksen suostumuksella ilmanlaadun yhteistarkkailusta voitiin luopua toistaiseksi.

Maa-aineslain mukainen valvonta

Maa-aineslain 4 §:n mukainen maa-aineslupa on yksi maiseman-, pohjaveden – ja luonnonsuojelun ohjauskeino. Maa-aineslupien valvonta on delegoitu rakennusvalvontaan tarkastusinsinöörille. Jokaiselle maa-aineslupakohteelle tehdään vuosittain valvontakäynti. Valvottavia maa-aineslupia on 51 kpl (tilanne 24.11.2025). Maa-aineslain 4 a §:n mukaisen yhteisluvan valvonta jakautuu sekä tarkastusinsinöörille että ympäristöpäällikölle ja ympäristötarkastajalle. Yhteisluvan tarkastustiheys määräytyy valvontaohjelman mukaisesti.

Valvonnalla varmistutaan siitä, että luvassa toiminnalle asetetut vaatimukset täyttyvät. Valvontaviranomaisen tehtävänä on reagoida laiminlyönteihin.

Toiminnanharjoittaja teettää luvissa määrätyt pohjavesinäytteenotot, analyysit ja mittaukset ulkopuolisilla tahoilla. Valvontaviranomainen valvoo, että toiminnanharjoittajan tekemä tarkkailu on riittävän laadukasta. Toiminnanharjoittajan tekemään tarkkailuun liittyy säännöllinen raportointi valvontaviranomaiselle.

Ympäristönsuojelu arvioi toiminnasta kerättävän valvonta-aineiston perusteella, vastaako toiminta lupapäätöksessä sille asetettuja vaatimuksia. Ympäristönsuojelu seuraa mm. pohjaveden

tarkkailutuloksia, otetun maa-aineksen määrää, ottamistasoa sekä muutoksia toiminnan laadussa ja laajuudessa. Jos valvonnassa todetaan, että toiminta ei täytä luvassa asetettuja vaatimuksia, valvoja edellyttää toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi tai harkitsee, onko luvan muuttaminen tarpeen.

Ympäristönsuojelu valvoo myös kotitarveottoa. Kotitarveoton valvonnalla varmistutaan siitä, että kotitarveotto täyttää maa-aineslain ottotoiminnalle asettamat vaatimukset, eikä ottotoiminta vaaranna maisemakuvaa tai luonnonolosuhteita.

7 Henkilöstöresurssit

Ympäristönsuojelussa käytettävissä olevista voimavaroista on mahdollista irrottaa vain osa suunnitelmallista valvontaa varten. Vireille tulevien lupahakemusten ja ilmoitusten käsittely, ohjaus ja neuvonta, yleisöilmoitusten perusteella vireille tulevat valvonta-asiat sekä muut tehtävät vievät suurimman osan työajasta. Ympäristöministeriön valvontaohjeen mukaan valvontaan käytettävissä olevasta työajasta tulisi varata määräaikaistarkastuksiin noin 25 - 30 %, muu aika tulisi jättää raporttien tarkastuksiin, tarvittaviin ylimääräisiin tarkastuksiin, lausuntoihin, neuvontaan sekä muihin valvontatehtäviin.

Ympäristönsuojelussa työskentelee kokoaikaisesti ympäristöpäällikkö ja ympäristötarkastaja, jotka vastaavat suunnitelmallisen valvonnan toteuttamisesta. Resursseja on käytettävissä:

	Työaika ympäristönsuojelun työtehtävissä	Työaika valvontatehtävissä
Ympäristöpäällikkö	1,0 htv	0,25 htv
Ympäristötarkastaja	1,0 htv	0,25 htv
Tarkastusinsinööri	0,15 htv	0,15 htv

Ympäristönsuojelussa käytettävissä oleva resurssimäärä on lisääntynyt yhdellä henkilöllä vuodesta 2024 alkaen.

8 Delegoinnit

Tehokas valvontatoiminta edellyttää aina ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminnan välittömästi.

Valvonnan käytännön järjestämisen vuoksi ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaa on delegoitu valvontajaoston päätöksillä viranhaltijoille seuraavasti:

- ympäristönsuojelulain 172 §:n mukainen tiedonsaanti- ja tarkastusaoikeus tehtävänsä suorittamista varten

- ympäristönsuojelulain 180 §:n mukainen määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi
- ympäristönsuojelulain 182 §:n mukainen viranhaltijan väliaikainen määräys
- ympäristönsuojelulain 188 §:n, maa-aineslain 18 §:n, vesilain 14 luvun 2 §:n tai jätelain 136 §:n mukainen ilmoitus esitutkintaa varten
- jätelain 122 – 126 §:n mukainen tiedonsaantioikeus, tarkastusoikeus, yksittäisen määräyksen antaminen sekä rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen
- maa-aineslain 14 §:n mukainen oikeus valvontatehtävän hoitamiseksi tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ottamispaikalla
- vesilain 14 luvun 3 §:n mukainen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus
- arvioida säännöllisessä valvonnassa esille tulevan luvan muuttamisen tarpeen, kun asia liittyy lupaan, jossa määrätään lupamääräysten tarkistamista koskevasta velvoitteesta (laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta 2015/423, voimaantulo ja soveltaminen.)

9 Viranomaisten välinen yhteistyö

Luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonnassa toimivalta on ympäristönsuojeluviranomaisella. Valvontayhteistyötä on enemmän ei-luvanvaraisten toimintojen ja yleisövalitusten johdosta esille tulneiden asioiden hoidossa. Näissä toimivalta tai toimintaa koskeva säädöspohja voi olla viranomaisten kesken enemmän päällekkäistä ja rajapinnat epäselvempiä.

9.1 Valtion lupa- ja valvontavirasto

Aloittaa toimintansa vuoden 2026 alussa. ELY-keskusten ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen tehtävistä lupa- ja valvontavirastoon siirtyy muun muassa ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun, alueidenkäytön, rakentamisen, vesien- ja merenhoidon lupa-, ohjaus-, suunnittelu- ja valvontatehtäviä, vesitalousasioiden lupa- ja valvontatehtäviä sekä ympäristövaikutusten arviointiin liittyvät tehtävät.

Lupa- ja valvontaviraston kanssa tehdään valvontayhteistyötä osallistumalla mahdollisuuksien mukaan ko. viranomaisen valvomien laitosten tarkastuskäynneille. Lupa- ja valvontavirastolta pyydetään lisätietoja ja lausuntoja lupahakemuksiin. Tarvittaessa tehdään myös yhteisiä tarkastuksia ja muuta valvontayhteistyötä. Erityisosaamista vaativissa tapauksissa voidaan lupa- ja valvontavirastolta pyytää asiantuntija-apua.

9.2 Keski-Suomen elinvoimakeskus

Aloittaa toimintansa vuoden 2026 alussa. ELY-keskusten ympäristötehtävistä elinvoimakeskuksiin siirtyvät vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden edistäminen sekä luonnon monimuotoisuuden ja ilmastotyön edistäminen.

9.3 Ympäristöterveydenhuolto

Jämsän kaupunki ostaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimistolta. Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistarkastuksia kohteisiin, joista saattaa aiheutua myös terveyshaittaa. Tarkastukset liittyvät mm. lämmityksen aiheuttamiin savuhaittoihin, haittaeläimiin ja vedenlaatuasioihin.

Ympäristönsuojelulain mukaisesti ympäristölupahakemusta käsiteltäessä lupaviranomaisen on pyydettävä hakemuksessa esitetystä toiminnasta toiminnan sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto.

9.4 Rakennusvalvonta

Jämsän kaupungin ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta tekevät yhteistyötä erityisesti lupavaiheessa, jolloin rakennusvalvonnan luvittamaan toimintaan annetaan pyydettyä lausunto tai kommentteja. Lausuntoja annetaan pääosin jätevesijärjestelmiä, lantaloita ja karjasuojia koskeviin lupahakemuksiin. Viime vuosina ovat yleistyneet myös erilaiset ns. vihreän siirtymän hankkeet (esim. akkuvarastot, datakeskukset), joihin ympäristönsuojelu antaa lausuntonsa. Yhteistyötä ja valvontaa tehdään myös maa-aineslupiin liittyvissä asioissa ja toisinaan ympäristönsuojelun valvonta-asioihin liittyen.

9.5 Jätehuoltoviranomainen

Jätehuollon valvontaa tehdään yhteistyössä Jämsän kaupungin jätehuoltoviranomaisen kanssa.

9.6 Keski-Suomen pelastuslaitos

Poikkeuksellisissa onnettomuuksiin liittyvissä tilanteissa, joista voi koitua ympäristön pilaantumisvaaraa, kuten esimerkiksi öljyvahinko- ja kemikaaliasioissa pelastuslaitos on yhteydessä Jämsän kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiseen. Yhteydenotto tapahtuu heti onnettomuuden alkuvaiheessa. Tarvittavista valvonta- ja jälkiseurantatoimenpiteistä päätetään tapauskohtaisesti.

9.7 Sisä-Suomen poliisilaitos

Poliisi on tarvittaessa velvollinen antamaan virka-apua ympäristönsuojelulaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Ympäristön turmelemisesta, laiminlyönnistä ja muista ympäristönsuojelulain rikkomuksista tehdään tarvittaessa ilmoitus poliisille esitutkintaa varten.

10 Tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelun asioiden käsittelyssä on käytössä Lupapiste- ohjelma, joka on asiakkaille suunnattu sähköinen asiointijärjestelmä. Lupapisteen kautta haetaan mm. ympäristö- ja maa-aineslupia.

Ympäristönsuojelun ympäristöluvalliset ja ilmoitusvelvolliset valvontakohteet on tallennettu KuntaNet kuntarekisterin ympäristösovellukseen. Sovellukseen tallennetaan valvottavien kohteiden perustiedot ja sinne kirjataan kaikki kohteeseen liittyvät valvontatapahtumat, kuten tarkastukset ja niistä tehtävät tarkastusmuistiot ja muut asiakirjat.

Asianhallintajärjestelmänä ja arkistoinnissa käytetään Dynasty-ohjelmistoa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on ympäristönsuojelulain mukainen velvoite tallentaa valtion ympäristöhallinnon ylläpitämään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään (YLVA) mm. lupa- ja valvontatehtäviin liittyvät päätökset, rekisteröinti-ilmoitukset sekä näiden toimintojen seuranta- ja tarkkailutiedot. Ympäristönsuojelussa on käytössä myös maa-aineslain mukainen NOTTO tietojärjestelmä.

11 Valvontasuunnitelman päivittäminen ja toteutumisen arviointi

Jämsän kaupungin valvontasuunnitelman hyväksyy valvontajaosto. Valvontasuunnitelmaa päivitetään kolmen vuoden sykleissä. Valvontasuunnitelman päivittämisestä vastaa ympäristöpäällikkö. Valvontaohjelma pyritään pitämään jatkuvasti ajan tasalla. Valvontaohjelma päivitetään vuosittain viimeistään vuoden loppuun mennessä.